

akkor, ha egyáltalán a talajelőkészítés a korábbiakban vázolt okok miatt elvégezhető. *Így az 1 ha-ra eső költségmegtakarítás igen jelentős.*

A megtakarítás elsősorban az energia-költségekben jelentkezik.

Irodalom. 1. Antal—Egerszegi—Penyigey: Növénytermesztés homokon. Mg-i Kiadó Budapest. 1966. 35. p. — 2. Dvoracsek M.—Dvoracsek M.-né (1961): Az altalajlazítás hatása és hatásmechanismusa homokon. Agrokémia és Talajtan 1. sz. 67—84. p. — 3. Dr. Magyar Pál: Alföldfásítás. Akadémiai Kiadó Budapest. 1961. II. köt. 139. és 148. p.

Darabos, I.: SOIL PREPARATION ON CLOSURES OF SAND-DUNES.

Formerly only the lower sites of the sand-dunes had been afforested, thus their upper parts have still remained bare. To plant these sites of the dunes subsequently, the breaking up of the grass cover and loosening the subsoil in stripes at a distance of 140—150 cm from one another and vertical to the main wind proved to be a very effective method. Such a soil preparation can be followed by mechanical planting and the same treatment, which is applied with entire soil preparation.

AZ ERDÉSZETI TUDOMÁNYOS INTÉZET 1972. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

Jérome
René

Az Erdészeti Tudományos Intézet Tudományos Tanácsának február 23-án tartott ülésén számoltak be az egyes kutatási feladatok vezetői azokról a munkákról, eredményekről, amelyekre nézve az 1972. év végén jelentéskötelezettek voltak. Ez a beszámoló természetesen nem teljesen tükrözte a középtávú feladatok teljesítésében elért eredményt, mégis jó bepillantást enged a tízéves időszak első két évének munkájába.

Az egyes feladatokon belül az egyes jelentések a következőkről számoltak be.

Célszerű fajajpolitikai irányelvek kidolgozása, telepítési, nevelési eljárások tipizálása

A fontosabb termőhelytípusok fatermőképességének értékeléséhez (Dr. Járó Z.) elsőnek is meghatározták azokat a termőhelytípusokat, amelyeknek országos területaránya a fél százalékot eléri. A meghatározás részletes termőhelytérkép hiányában csak közelítő jellegű. Az adatokat tájcsopontonként és országosan összesítették. A klímacsopontonkénti területarányt az 1. táblázat mutatja. A továbbiakban a termőhely-fajaj összefüggés vizsgálatok értékelése nemcsak a termőhelytípusok kialakítását, hanem azok fatermőképességének meghatározását is lehetővé tette. A termőhelytípus elsősorban a fajajmegválasztáshoz ad útmutatást, a fajajok növekedése már a termőréteg vastagságától és a fizikai talajféleségtől is nagymértékben függ. Ennek alapján 197 termőhelytípus változatot különítettek el és ezekre meghatározták a javasolható célállományokat, valamint azok várható növekedését. Mivel az állományok növekedését a termőhelyi tényezők mellett mások is befolyásolják, a növekedésmeghatározás csupán a grafikus fatermési táblák három — jó, közepes, gyenge — fatermési kategóriája szerint reális.

Az erdőtelepítési technológia fejlesztése terén (dr. Tóth B.) olyan technológiai termőhelytípus-csoportok kialakítására és rendszerezésére került sor, amelyekben belül az alföldi erdőtelepítésekhez kapcsolódó kívánalmak és lehetőségek azonosak. Ilyen csoportok:

- nedves termőhelyek,
- egyenletes vagy enyhén hullámos felszínű homokok a talajművelést akadályozó hibák nélkül,

- erősen szaggyalult térszínű homokok, a talajművelést akadályozó hibák nélkül,
- erősen kötött talajú termőhelyek egyéb talajhiba nélkül,
- „B” szintes talajtípusú termőhelyek, ezeken belül alcsoportonként a szikes talajú, a pszeudoglejes barna erdőtalajú termőhelyek,
- a talajművelési mélységen (70 cm-en) belül padszerűen beékelődő talajhibával terhelt termőhelyek.

1. táblázat

A klímátípuscsoportok százalékos megoszlása a tájesoportokban

Klímátípus	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Kisalföld	Dunánt. Középhegység	Északi Középhegység	Nagyalföld	Összesen
Bükkös	2,3	1,2	—	2,8	5,1	—	11,4
Gyertyános tölgyes	6,3	5,5	0,1	3,5	5,0	0,2	20,6
Kocsánytalan tölgyes, illetve cseres .	5,5	8,4	2,2	11,4	15,4	6,1	49,0
Erdőssztyepp ..	—	2,0	1,2	0,8	0,4	14,6	19,0

A jelentés kitér a talajelőkészítést befolyásoló jellegekre, az egyes műveleteknek optimális vagy lehetséges kivitelezési időpontjára, mélységére, a meliorációs lehetőségekre, a gépi csemeteültetés esetleges korlátaira.

A *tölgy- és csertelepítések hálózati vizsgálata* (dr. Danszky I.) arra irányult, hogy a fiziológiai és faterméstanai szempontokra való figyelem mellett az erdősítést, de az egész fatermesztési munka is a legkisebb ráfordítással, a legeredményesebben legyen megoldható. A részletesen számba vett kívánalmakból következik, hogy minden fajra és termőhelyre egyaránt érvényes hálózati sémát kialakítani nem lehet. De nincs szükség arra sem, hogy a sortávolságot 10 cm-es ugrásokkal változtassuk. A sortávolságot a meglévő és még gyártani tervezett gépek, munkaeszközök határozzák meg. A ma országosan elfogadott sortávolságon belül az egyéb követelményeknek megfelelően változtatni lehet a tőtávolságot és így valamennyi növőtér-elképzelés megvalósítható. Erdővédelmi, vadgazdálkodási és általában feltárási szempontból célszerű a 140 cm-es sortáv esetén minden 39. sort követően két sort, a 220 cm-es esetén minden 24. sor után egy sort kihagyni a telepítéskor.

A *Nemesnyárák termőhelyigényének vizsgálata* során (dr. Babos I.) eddig meglepő hasonlóság mutatkozik a különböző nemesnyárák termőhelyigénye között. Tájanként a Nyírség termőhelyi adottságai általában kedvezőbbek mint a Duna—Tisza közti homokháté, vagy a Tengelici homokvidéké. A jó-közepes-gyenge fatermesű óriásnyárasok aránya az előbbi tájon 11 : 68 : 21, az utóbbiakon 10 : 45 : 45. Mindenütt az 'I—214' növekedése a legjobb, de rajta is megfigyelhető már a különféle kórokozók jelentkezése. A Nyírségen a jól választott, elsősorban a változó vízellátottságú (kovárványhatású) termőhelyekre ültetett nyárállományok fatermése átlagosan III—IV. osztályú. A Duna—Tisza közti homokháton a többlet vízhatástól független termőhelytípusokon álló nyárasok a III—V., az időszakosan talajvízhatás alatt állók a II—IV. fatermési osztályba sorolhatók. A Tengelici homokvidékre inkább az utóbbi megállapítások állnak.

Tájékoztató jelentés készült a *nyárfakutatás terén az elmúlt 5 évben elért eredményekről* (dr. Keresztesi B. és munkatársai). Ez a jelentés az ERTI-ben elért eredmények mellett tartalmazza az Erdészeti és Faipari Egyetemen, a Faipari Kutató Intézetben és a Papíripari Kutató Intézetben elért nyárfakutatási eredményeket is. Foglalkozik többek közt a honosított és nálunk létrehozott új, ígéretes nyárfajtákkal, a nyár fajtaösszehasonlító kísérletek üzemileg hasznosítható eredményeivel, a nyár szaporítóanyag-termesztés helyzetével, a nyárasokban folytatott erdőnevelési és faterméstanai vizsgálatok eredményeivel, a nyárbetegségek elleni védekezés új lehetőségeivel, a nyárák faanyagának tartóssági vizsgálatával stb. A jelentést sokszorosítás után a nyárfatermesztésben legjobban érdekelt erdőgazdaságok tájékoztatás céljából megkapják.

A fűz és hazainyarak szaporítóanyag-termelésének korszerűsítésére irányuló jelentés (dr. Papp L., dr. Járó Z.) már konkrét javaslatokat tesz. A kiváló változatok szelektálása folytán a termelők figyelmére egyre jobban kezd a faalakú füzekre irányulni. A tömeges termesztést a javaslat hét körzetre kívánja összpontosítani. Ezek ültetési anyagát a következő csemetekertekben célszerű megtermelni: Farád, Dejtár, Tiszadob, Marostorkolat, Tolna, Csányoszló, Balatonnagyberek. Az ehhez szükséges mintegy 2,5 millió simadugvány előállítását három törzsanyatelepre korlátozza: Bajti, Derecske, Béda.

A hazainyarak közül a fehér-, illetve szürkenyárnak van jelentősége, bár csemétéknek termelése az utóbbi tíz évben 27,5 millióról 3—4 millióra csökkent országosan. Ennek felét a Kiskunsági EFAG használja fel, nagyobb mennyiséget még Szeged, Szolnok, a Kisalföld és Baja környékén alkalmaznak. Ennek megfelelően a csemetermelést Tolnasziget, Moha, Mikebuda, a Marostorkolat, Solt és Kunfehértó kertjeibe célszerű összpontosítani. A több éve folytatott kísérletek eredményei a vegetatív szaporítást helyezik előtérbe. Az egyedi jó tulajdonságok biztonságos továbbvitelének ez az egyetlen útja. A kísérleti termelés fóliasátorban mind vessző, mind gyökér, sőt zölddugványról is teljesen kielégítő eredményeket hozott.

A feladat keretében folyó faterméstani munka eredményeként *országos faterméstábla készült cserre* (Hajdú G.) és *helyi a kocsánytalan tölgyre* (Bogyay J.). Az ország erdőterületének jelentős részét — mintegy 15%-át — foglalja el a cser és még az ezredfordulón is hasonlóval — 11%-kal — kell számoljunk. Az utóbbi idők helyes gazdálkodása révén a cserállományok minősége, egészségi állapota jelentősen javult, bár még mindig túlzottan sűrűn tartottak. A kezelés nem tesz különbséget a jó és kevésbé jó fatermésű állományok között, pedig a cser esetében is törekednünk kell a nagyobb érték megtermelésére. Ehhez nyújt most megbízható segítséget a 220 kísérleti parcella adatainak négyéves munkával történt feldolgozása. A tábla a tervezésen túlmenően jól felhasználható az erdőnevelési munkák ellenőrzéséhez.

A kocsánytalan tölgy helyi fatermési tábla az Északi-középhegységre nézve készült, ahol az ország erdőterületének 15%-át kitevő fafaj 65%-a található. Ez, valamint a fafaj ökológiai és ökonómiai adottságai indokolták az erdőrendezési és fatermesztési feladatok eredményesebb megoldását elősegítő segédeszköz létrehozását. A hat fatermési osztályba sorolt adatok több vonatkozásban is lényeges eltérést mutatnak az eddig használt országos táblákétól. Ez természetszerűleg következik a különböző vonatkozási alaptól, ugyanakkor ismételten felhívja a figyelmet a helyi táblák szerkesztésének fontosságára.

Erdővédelem

Az erdei- és feketefenyő magvakat károsító talajpenészek kutatása során (Hangyal T.-né) megállapítást nyert, hogy az ország különböző helyeiről begyűjtött magvak erősen fertőzöttek a csemetedőlést okozó gombafajokkal. A fertőzés mértéke erdeifenyő esetében a 17%-ot, a feketefenyőben a 32%-ot is elérte. Ez csökkenti a tárolás alatt a magvak csírázóképeségét és vetés után közvetlenül veszélyezteti a kikelő csemétéket. A többnyire a magok felületén található kórokozók felületi fertőtlenítéssel, száraz csávázással elpusztíthatók. A csávázószerek közül a TMDT bizonyult a leghatásosabbnak magkilogrammonként 8 gramm adagolással. A kísérleti vetésekben a csávázás a csemetekihozatalt 100%-kal növelte, a tárolt mag pedig csírázóképeségét kilenc hónap alatt sem veszítette el. Ilyen eredmény mellett a magkilogrammonkénti 20 filléres vegyszerköltség elenyésző.

A feladat keretében elkészült az 1973. évi *erdővédelmi prognózis* (dr. Szontagh P.). E szerint idén erős pajorkár várható a Mecseki, Somogyi, Zalai, Szombathelyi, Balatonfelvidéki, Vértesi, Felsőtiszai, Nagy-kunsági, Kisalföldi EFAG, valamint a Pilisi Parkerdő és a Gemenci, Gyulaji EVAG területén. Az Evetria-fajok károsításának továbbterjedésével főleg a Duna—Tisza közének erdeifenyveseiben kell számolnunk. A bögöly szitkár károsítása a nyár telepítést követő első esztendőben továbbra is számottevő lesz. A tölgy ilonca kártételeire elsősorban a kocsányostölgy állományokban számíthatunk, a koránfakadó változatok a lepke állandó gócai. Az araszoló lepkek kártételének növekedésével számolnunk nem kell, egyes gócaiban a gradáció további összeomlása várható. A gyapjaspile kártételi területe növekedni látszik, bár helyenként a gradáció összeomlása is be fog következni. Az amerikai fehér szövőlepke kártételére — állománysegélyeken, fasorokban — főleg a Nagyalföldön számíthatunk. A fenyőtűkarcgomba fertőzése csapadékos tavasz esetén várható, elsősorban a Mecseki, Somogyi, Szombathelyi, Kisalföldi, Balatonfelvidéki, Vértesi és Felsőtiszai EFAG-okban kell a védekezésre felkészülni. A részletes prognózist a gazdaságok időben megkapták.

A mező- és erdőgazdasági vadkárelhárítás helyzetét főleg a vadkároknak a nagyvadállomány számszerű növekedésével kapcsolatban, még mindig fokozódó tendenciája határozza meg. A vadkárok megelőzése és elhárítása érdekében az elmúlt évben is számos kísérletet folytattak (dr. Hauer L.). A jelentés részletesen tárgyalja a magyar EKAN I., II. és III., az osztrák SILVACOL K. valamint a keletnémet FEKAMA CVM riasztószerekkel, az osztrák CERVACOL, DENDROCOL 17, CERVIDON és SCHÄL-WUNDMITTEL, továbbá a keletnémet FEKAMA WM 308 és 407 védőanyagokat, megadja az egyes szerekkel javasolható üzemi védekezés módszerét, költségadatait és a védekezéssel elérhető megtakarítások mértékét.

A fakitermelés és az anyagmozgatás műszaki fejlesztése

A fakitermelő eszközök műszaki fejlesztésére irányuló vizsgálatok (dr. Szepesi L. és munkatársai) során végzett helyzetfelmérés azt mutatta, hogy fahasználatunk műszaki színvonala más országokéhoz viszonyítva elmaradott. Főleg a külföldön kialakított gépek adaptálhatóságának nehézsége, az anyagi-piaci lehetőségek korlátozottsága, a nem kielégítő szakképzettség, a korszerű üzemeltetés előfeltételeinek a hiánya játszik ebben szerepet. Bár a fejlesztés korszerűbb technika alkalmazását igényelné, nem elhanyagolhatók azok a lehetőségek sem, amelyek a meglévő gépek jobb kihasználásában, a szakszerűbb munkában rejlenek. Jelen tervidőszakban a gépesítettség fejlesztését elsősorban azokban a műveletekben kell szorgalmazni, amelyekben hazai viszonyok között bevált géptípusokkal rendelkezünk.

A világpiacon megjelenő újabb motorfűrészek jellemzőinek és ezen keresztül a hazai alkalmazhatóság mértékének megállapítása érdekében vizsgálták öt újabb egyes személyes motorfűrészt (dr. Szepesi L., Luka Barcza B.). Ezek közül a STIHL 050 AVL a HOMELITE XL—923-hoz viszonyítva kedvezőbb nyomatékmal rendelkezik, de viszonyainknak mindkettő megfelel. A HUSQUARNA S—180 nem megfelelő nyomaték és fűrészelési teljesítmény miatt, a PARTNER R—12 magas rezgésszint miatt, az ECHO—802 pedig alacsony fűrészelési teljesítmény és magas rezgésszint miatt a hazai viszonyokra nem volt javasolható.

A motorfűrészek rohamosan növekvő alkatrész- és javítási költségei miatt szükségessé vált a gépek elhasználódásával és javításával összefüggő kérdések vizsgálata (Luka Barcza B.). Megállapítást nyert ennek során, elhasználódásuk oly gyors, hogy élettartamuk 1,5—3,0 évnél többre nem becsülhető. A javításra jelenleg fordított költségek egyre inkább meghaladják a gép beszerzési árát. Helyesebb volna a fűrészeket csak az első felújításig használni, mivel a felújított gép sok esetben nem adja az újjal azonos műszaki és teljesítménymutatókat.

A motorfűrészek vibrációs ártalmára irányuló vizsgálatok (dr. Szepesi L.) tovább folytatók. Megállapítható, hogy a gyártók igyekeznek a rezgés csillapítására, fontos ezért, hogy a gépeket az előírt paraméterek mellett üzemeltessék. A fordulatszám fokozása, a szakszerűtlen élesítés a rezgést 15—60%-kal is növelheti. Ugyancsak fontos a csillapítók rendszeres cseréje, mert bizonyos idő után a gumidugók kilágyulnak, s hatásukat veszítik.

Vizsgálat alá vették a csehszlovák gyártmányú LKT—75 csuklós traktort az anyagmozgatás fejlesztése érdekében (dr. Szepesi L. és munkatársai). A gép külső paramétereit, a motorteljesítmény és a méretek összefüggése megfelel a legjobb szerkezeti megoldásokéval, a csörlő vonóereje viszont csak 60—70%-a a megkívánt értékeknek, vezérlése túlságosan bonyolult. A sok meghibásodási lehetőség bizonyos kiforrotlanságra utal, ezt nagyobb sorozat behozatala előtt fel kell számolni. Egyébként főleg domb- és hegyvidéken, 0,3 m³-nél nagyobb átlagtörzsű állományokban, átlagosan 400—500, maximálisan 800—1000 m távolságig terjedő közelítésre alkalmasnak mutatkozik.

A közelítő eszközök, berendezések fejlesztése során elkészült a gyakorlat kívánalmai alapján a közelítő kerékpár legújabb, egyszerűsített változata (Balló G.). Ennek sorozatgyártása 1972-ben meg is indult. Ezzel együtt több, egyszerű — a traktoros közelítést elősegítő — adapter, berendezés kísérleti példányainak kialakítására is sor került. Így elkészült egy vékonyfa közelítő berendezés, egy hidraulikus közelítő és rendező villa, egy univerzális markolóberendezés traktorra függeszthető megoldással. A TNP csörlővel felszerelt traktorhoz variálható rönkemelőlapot alakították ki. A D4K—B traktorra hidraulikus markolóval ellátott közelítő eszközt szerkesztettek. Az UNHZ jelű hidraulikus daruval felszerelt traktorhoz egytengelyes közelítő utánfutót terveztek. Az elkészült és tervezett gépek értékelése folyamatban van.

A rakodás gépesítésének szinte változatlanul alacsony szintje szükségessé tette a jelenlegi időszak egyik legfontosabb géptípusának — a hidraulikus rakodódaruknak — összehasonlító, elemző vizsgálatát (Finta I.). A közel 50 különféle darutípus főbb paramétereire kiterjedő vizsgálat eddigi eredménye azt mutatja, hogy a legkülönbözőbb

daruk paraméterei közel azonosak, a rakodási teljesítményt tehát főként az egyéb körülmények — a gépkezelő szakértelme, a munka szervezethez stb. — határozzák meg. A hazai gyártmányú traktorokra szereléssel kialakított rakodógépek hibája a traktorstabilitás és a daru billentő-nyomaték összefüggéseinek elhanyagolása volt. A számítások alapján optimálisan illeszkedő daruval kialakított rakodógépek teljesítménymutatói javulnak, fokozódik a munkavégzés biztonsága, növekszik a gazdasági eredményesség.

Az Erdészeti és Faipari Egyetem közbejöttével (dr. Káldy J. és munkatársai) vizsgálták a kergezés gépesítésének fejlesztési kérdéseit. Megállapítást nyert, hogy a nagy átmérőjű és igen hosszú faanyag kergezésére, illetve a forgógyűrűs géppel kergezett anyag utántisztítására javasolható a BIBER marófejes kergezőgép. A gyertyán, valamint az egyéb fafajú hasított papírfá kergezésére továbbra is az EK—800 egri kalapácsos kergező a legalkalmasabb. Vágásterületen, illetve ideiglenes felsőrakodón a KG—02 kergezőgép alkalmazása javasolható. Koncentrált vágásokban, illetve olyan esetben, amikor a kergezendő anyag 2 m-es hosszra darabolható, célszerű az Egyetemen kialakított, adapterrel ellátott (KG-Commander) daruval felszerelt, traktorral hajtott KG—02 típusú gép alkalmazása.

A forgógyűrűs kergezőgépek hántolókéseinek, feszítőrugóinak gyártására és javítására irányuló kutatás során (Balló G. és munkatársai) megállapították, hogy a hazai kohászati ipar megfelelő tulajdonságú alapanyagokat gyárt. A kések gyártástechnológiájára vonatkozóan meghatározták a kivágás, a formálás, az élfelrakás, a hőkezelés és élköszörülés menetét és a gyártáshoz megfelelő segédberendezéseket alakítottak ki. Ezek lakatosműhelyben elkészíthetők, a gyártás különleges beruházást nem igényel, csak a gyártó üzem szakmunkásait kell az új eljárásra kiiktatni.

A feladat keretében végül értékelték az új pusztavámi manipulációs rakodó gépsorozatot és technológiáját (Huszár E.). A megállapítás szerint ez a magyarországi viszonylatban a legnagyobb rakodók kategóriájába sorolható telep kísérletnek tekintendő. A túlnyomó többségében egyedi tervezésű és kivitelezésű gépekből álló gépsor egyes elemeinek tökéletesítésével, a tervszerű karbantartás megvalósításával, az oktatás, begyakorlás, szervezés fokozásával remélhető, hogy az 1973. év második felére a megépült első soron a tervezett folyamatos üzemszerű termelés szintjét — a műszakonként 50 m³ körüli átlagot — el lehet érni.

A fahasználat és a mechanikai fafeldolgozás vertikális fejlesztése

A fahasználatban különösen nagy szervezési tartalékok feltárása, hasznosítása érdekében megtörtént a fahasználati munkahelyeket jellemző paraméterek rendszerezése (dr. Szász T.). A jelentés részletesen tárgyalja, hogy a különböző szintű tervezési, végrehajtási, ellenőrzési és leszámolási munkákhoz a vágásterületek mely adatai szükségesek és, hogy azokat kiknek kell rögzíteni és miként kell nyilvántartani. A könnyen áttekinthető, logikailag, felvételezők és felhasználási területek szerint rendszerezett vágástéri jellemzők objektív alapot adnak a tervezéshez, a végrehajtás hatékonyabb megszervezéséhez és az önköltség csökkentéséhez. A munkák szervezettebb végrehajtásával beruházás nélkül növelhetjük a termelékenységét.

Továbbfejlesztették a méretcsoportos fatömegbecslést és választéktervezést (Dérföldi A.). Egyelőre hazai és nemesnyárákra az állományok mellmagassági átmérőre nézve elosztástípusokat dolgoztak ki. Ezek segítségével nagymértékben egyszerűsíthető a méretcsoportok fatömegének a meghatározása, mert a megfelelő típus egyszerű próbateres törzselosztás vizsgálattal kiválasztható és a típusértékekkel az üzemtervi fatömeg méretcsoportokra bontható. Az eljárás nem csak a fahasználati éves tervezést könnyíti, de objektíven alapoza az egyes fagazdaságok és az ország távlati fafeldolgozási kapacitásának a fejlesztését is.

A fenyők termesztésének, faanyaguk felhasználásának komplex kutatása

A célprogram szintű kutatás nagyrészt helyzettelméréssel indult. A csemetetermelés helyzetét 10 éves statisztikai adatok és több mint 200 fenyőtermelő kert katasztere alapján részletesen elemezték (dr. Papp L.). A felmérés rámutat már a fejlesztés lehetőségeire is. Ennek egyik eleme a koncentráció. Két lépcsőben volna ez megvalósítható: az elsőben minden gazdaságnak lenne egy központi fenyőcsemetetermelő kertje, a másodikban az erdőfenyőt országosan öt, a feketefenyőt három, az egyéb fenyőt két bázis kert termelné meg. A termelés első lépcsőjében a központi kertekben a tőzegelt talajú, hidegágyas eljárás és a tekerceses iskolázás bevezetése volna célszerű. A második lépcsőben a burkolt gyökerű csemeték termelése látszik célszerűnek, esetleges automatizálással. A jelentés külön tőzeg előkészítő üzem létesítésére is tesz javaslatot.

A fenyőtermesztés volumenének jelenlegi szinten tervezett meghatározása érdekében korábban megtörtént az erdőgazdaságok által fenyőfelújításra tervezett területeknek erdőgazdasági tájcsoportonkénti felmérése (dr. Járó Z. és munkatársai). Most a területi adatok, az országosan alkalmazott vágáskor és egyéb befolyásoló tényezők mérlegelésével meghatározták az így várható fatermést (dr. Solymos R.). Az összesített adatok

erdeifenyő állományokban	128 200 ha-on	1 121 830 m ³ ,
feketefenyő állományokban	33 000 ha-on	238 030 m ³ ,
lucfenyő állományokban	45 300 ha-on	496 380 m ³

vágáskori összfatermés átlagnövedéket becsülnek. Ez összehasonlítási alapul fog szolgálni a kutatás eredményeként javasolható fejlesztés értékeléséhez.

Hasonló célú vizsgálat folyt a *fenyőállományok mennyiségi és minőségi, korszaki változásainak elemzésére* is. A kialakult nézet szerint (Jérome R., Verbay J.) a korszaki mennyiségi és értékváltozás együttes jellemzésére az a kamatláb látszik alkalmasnak, amely mellett a népgazdasági szinten termelésre fordított kiadások az egyes korszakokban az addig elért bevételeket hozzák. Ennek a mutatónak a kimunkálása érdekében a reprezentatív adatfelvételt kiterjesztették a teljes EFAG-vertikumra. A kamatos-kamat, illetve járadékszámítás eljárását alkalmazva az egyes korfokokra nézve a 2 táblázat szerinti megközelítő adatokat kapták.

2. táblázat

A fenyőtermesztés kamatlába az 1971. évi adatok alapján

Vágáskor éve	Erdeifenyő			Fekete- fenyő	Lucfenyő
	I.	II.	III.		
	p = %				
30	3,0	0,5	-1,2	1,5	
40	4,0	2,5	1,0	2,0	
50	4,0	3,0	2,0	2,0	5,0
60	3,8	3,0	2,0	2,0	4,6
70	3,7	3,0	2,0	2,5	4,2
80	3,5	2,8	2,0	2,3	4,0
90	3,5	3,0	2,3		3,7
100	3,5	3,0	2,5		

Az év folyamán kialakult a jövedelmezőségi számítás gépi programrendszere, így a közelítő adatok megfelelően pontosíthatók.

A kutatási téma jelentkezésének időrendjében végül *terv készült a Mátra üdülő-erdő-hálózatának fejlesztésére* (Dala L.). A terv a négy fő üdülési térségben — Gyöngyös-Mátrafüred-Sóstó-Gyöngyössolymos, Mátraháza-Kékes, Csórhegy, Galyatető-Ágasvár-Tóthegyes, Parád-Parádfürdő — részletesen tárgyalja a tennivalókat az erdők üdülési, turisztikai kezelése és feltárása vonatkozásában. A már meglévő 19. védelem alatt álló természeti emlék mellé még tíz újabbnak védelem alá vonására tesz javaslatot. Az üdüléérték növelése érdekében is célszerűnek látná a vadállomány minőségének javítását.

*

A Tudományos Tanács ülésén résztvettek az ágazatirányítás részéről a minisztériumi főosztályok vezetői, a gyakorlat részéről az Egyesülésnek, több gazdaságnak igazgatói, a szakma részterületeinek egyes kiválóságai és a kutatás részéről az Intézet főbb vezetői mellett még az egyes jelentések készítői, az illetékes kutatók is.

A tárgyaláson általános elismerés nyilvánult meg a végzett munkát illetően. Kifejezésre jutott az a nézet, hogy az Intézet az erdőgazdálkodásnak időszerű és legfontosabb kérdéseivel foglalkozik. Sűrgető szükségét látták annak, hogy az eredmények különösen most, a távlati tervezés időszakában minél szélesebb körben váljanak ismertté, a gyakorlat minél előbb hasznosítható azokat. A gyakorlat igényli a kutatást, segítséget vár munkájától. Egészséges türelmetlenség nyilvánult meg különösen a fiatalosok ápolásának racionalizálása érdekében. Többben sürgették a vegyszeres ápolás lehetőségének a kiterjesztését. Az üzemi munka ebben hajlamos szem elől téveszteni a környezetvédelmi vonatkozásokat, de igaza van abban, hogy a kutatás-

tól várja azokat a megoldásokat, amelyek a gazdálkodás érdekeit összhangba hozzák a közjólétiakkal. Még több segítséget vár a gyakorlat az erdővédelem terén. Igen élesen vetődött fel az erdei vadkár kérdése. A szakközönség erőteljesebb fellépést vár a vadállomány szabályozás végrehajtása érdekében, mert e nélkül minden védekezés hatástalan, kárbavész az ennek kutatására fordított munka. Továbbhaladást sürgettek a fatermestáni vizsgálatokban, hogy a minőségi adatok figyelembevételével magához a választéktervezéshez nyújtson nagyobb segítséget. Elismeréssel szölkáltak a kutatómunkában egyre fokozódó gazdaságossági szemléletről, de figyelmeztetés hangzott el az egyes rész kutatásoknak a gazdálkodás egészébe való illesztése érdekében is. Így az ültetési hálózat megválasztásában célszerű szem előtt tartani az első nevelővágások érdekeit is. A kitermelési módszerek fejlesztéséhez a motorfűrész munkának lehető legnagyobb mértékű csökkentését ajánlották egyik fő szempontul. A fafeldolgozásban összhangot sürgettek a természetési és kitermelési lehetőségekkel.

Az élesen elhangzottak számos új gondolatot adtak a kutatás továbbviteléhez. A benyújtott jelentések teljes anyaga pedig az Intézet archívumában az érdeklődők rendelkezésére áll.

Tájékp alakítás összefüggései az egyéb erdészeti tevékenységgel. Az autós turizmus világszerte erősen terjed. A gépkocsik száma hazánkban is ugrásszerűen megnövekedett. Egyre nagyobb lesz tehát a jelentősége annak, hogy az utak mentén esztétikailag élményt jelentő képeket alakítsunk ki. Erre tekintettel érdeklődésre tarthat számot a Journal of Forestry 1970. évi júliusi számában megjelent tanulmány (Streeby: Scenic management impact on other forest activities, J. For. 1970. 68. k. 7. sz. 430—432. o.).

A tanulmány ismerteti Litton osztályozását az országút menti területek egyes részeire vonatkozóan. A következő részleteket különíti el: 1. *Jellemző tájkép*: ez lehet egy sziklacsoport, megragadó látványt nyújtó rét, festői facsoport stb. 2. *Közvetlen előtér*: rendszerint az utak kanyarjaiban a haladás irányában, közvetlen rálátást biztosító részlet. Mélysége legfeljebb 400 m. 3. *Oldalirányú előtér*: hasonló mint az előző, csak nem a jármű előtt, hanem attól kétoldalt elhelyezkedő rész tartozik ebbe a kategóriába. 4. *Közvetlen közbülső tér*: a 2. kategória mögötti rész, amely az úttól 5 km távolságig húzódik és követi a közvetlen látványt biztosító előteret. 5. *Oldalirányú közbülső tér*: a 2. és 4. kategória kombinációja. 6. *Háttér*: a 8 km-en belüli, előbbieken fel nem sorolt tájrészletek sorolhatók ide.

A kialakított kategóriák természetesen mindig adott nézőpontra vonatkoznak. Változó nézőpont esetén esetleg ugyanaz a tájrészlet másik kategóriába esik.

Az aktív tájvédelmet és az esztétikai szempontok messzemenő szolgáltatát biztosítja az, hogy mindegyik kategóriára nézve bizonyos gazdálkodási rendszabályokat alakítottak ki. A jellegzetes tájképet biztosító tájrészletben minden tevékenység kizárólag arra irányulhat, hogy a szóbanforgó objektum szépsége mennél jobban kidomborodjék. Semmiféle rálátást zavaró tevékenységet nem szabad megengedni. A közvetlen előtérben a táj megőrzését kell biztosítani, nem szabad vágásokat végezni, utakat, távvezetéseket stb. építeni. Az oldalsó előtérben mindenfajta vágást csak válogató eljárással szabad végezni, tehát tárvágásokat nem lehet megengedni. Az utakat vagy más hasonló létesítményeket rejtetten kell kivitelezni. A közbülső területen csak válogató eljárásokkal szabad termelni vagy pedig ernyőző állományt kell visszahagyni, utakat, vezetéseket csak úgy szabad építeni, ha koronájukat, tetejüket az előtér fellett nem lehet látni. A háttérben üzemszerű gazdálkodás folytatható.

Úgy gondoljuk, az itt felvetett vázlatos szempontok gondolatébresztőek lehetnek nálunk is. A megadott távolsági méretek természetesen amerikai szemmel mérték, ezeket a magyar viszonyoknak megfelelően mindenképpen szűkíteni kellene. Az aktív tájvédelemmel kapcsolatos elképzeléseket azonban célszerű lenne nálunk is mielőbb részleteiben is kidolgozni. Az ilyesfajta munkák legjobb patrónusa az Erdészeti Egyesület lehetne. (Ref.: dr. Szodfridt I.)